

**UNIVERSITATEA „BABEȘ-BOLYAI”
CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE ISTORIE ȘI FILOSOFIE
ȘCOALA DOCTORALĂ DE RELAȚII INTERNAȚIONALE ȘI STUDII DE
SECURITATE**

**DIMENSIUNEA DE SECURITATE CA
DECLANȘATOR ȘI REZULTAT AL MODIFICĂRII
FRONTIERELOR UNIUNII EUROPENE**

REZUMATUL TEZEI DE DOCTORAT

Conducător de doctorat:

Prof. univ. dr. HORGA IOAN

Student-doctorand:

MÉSZÁROS EDINA LILLA

2015

CUPRINS

Introducere.....	1
Argumentare și introducere în problematica lucrării.....	1
Studierea frontierelor/granițelor și a securității.....	5
Revizuirea literaturii de specialitate.....	7
Obiectivele cercetării și motivația alegerii temei.....	8
Scopul și ipotezele cercetării, situația actuală și deziderate.....	8
Structura lucrării.....	13
Metodologia lucrării.....	19
Utilitatea cercetării și limitările acesteia.....	20
CAPITOLUL I. Demistificarea noțiunii de <i>securitate</i>, Școli de gândire și abordări teoretice.....	22
I.1. Conceptul de <i>securitate</i>: o abordare non-tradițională.....	22
I.2. Securitatea, un fenomen construit social: o abordare constructivistă.....	25
I.3. Inovațiile Școlii de la Copenhaga: noțiunile de <i>securitizare-desecuritizare</i>, <i>securitate societală</i> versus Sociologia Politică Internațională a (in)securității (Școala de la Paris).....	29
I.3.1. <i>Securitizarea: o construcție discursivă a amenințării</i>.....	29
I.3.2. <i>Limitele Școlii de la Copenhaga și percepțiile adepților Școlii de la Paris</i>.....	37
I.4. De ce e nevoie de securitizarea migrației și a frontierelor și de folosire a unei retorici securitariene?.....	43
I.4.1. <i>Urmărirea articulării amenințărilor, o analiză a discursurilor</i>.....	48
CAPITOLUL II. Dimensiunea de securitate ca declanșator și rezultat al modificării frontierelor Comunității/Uniunii Europene de la căderea cortinei de fier și crearea zonei Schengen până la Tratatul de la Lisabona.....	59
II.1. Dimensiunea de securitate și teoria cauzalității al lui David Hume.....	59

II.2. Definirea graniței/frontierei și clasificarea lor.....	62
II.3. <i>Cortină de fier vs. perdea de dantelă</i> , sau drumul de la căderea frontierei arbitrare (cortina de fier) create de pe timpul Războiului Rece la Schengen.....	65
II.3.1. <i>Libertatea mișcării persoanelor și abolirea frontierelor interne sau crearea „Schengenland” (zonei Schengen)</i>	68
II.4. Securitzarea frontierelor și a migrației, și apariția unui mediu european de amenințări: Tratatul de la Maastricht și formarea nexului dintre imigrație și securitate.....	75
II.4.1. <i>Dezvoltarea nexului dintre imigrație și securitate dincolo de Amsterdam până la Lisabona</i>	79
II.5. Baze de date și instrumente pentru înregistrarea și monitorizarea imigranților în UE: Sistemul de Informații Schengen (SIS), Sistemul de informații privind Vizele (VIS), Eurodac și crearea Agenției Europene pentru Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe ale statelor membre ale Uniunii Europene, Frontex.....	88
II.5.1. <i>Agenția Europeană pentru Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe ale statelor membre ale Uniunii Europene, Frontex</i>	98

CAPITOLUL III. Dilema securitzării frontierelor sudice ale Uniunii Europene: legătură de cauzalitate între mobilitatea umană declanșată de Primăvara arabă și reforma spațiului de liberă circulație..... 106

III.1. Fenomenul migrației și Uniunea Europeană.....	106
III.1.1. <i>Abordare conceptuală, cine sunt acești imigranți și solicitanți de azil?</i>	106
III.1.2. <i>Scurtă inițiere în teoriile migrației</i>	110
III.1.3. <i>Imigranți ilegali și solicitanți de azil în UE în cifre, o analiză cantitativă</i>	113
III.2. Revoluțiile din Africa de Nord și efectele sale migratoare asupra frontierelor sudice ale UE, în special asupra Italiei.....	118
III.2.1. <i>Care au fost motivele reale din spatele acestor evenimente migratoare? A fost într-adevăr o situație de urgență umanitară?</i>	122

<i>III.2.2. Cum a răspuns Italia la aceste provocări?</i>	123
<i>III.2.3. Care a fost feedbackul Uniunii Europene?</i>	126
III.3. Analiza acordurilor de cooperare existente între Africa de Nord și UE privind controlul frontierei și a migrației: dileme ale drepturilor omului și incoerențe politice	129
III.4. Cum a evoluat o chestiune de control ale frontierelor externe într-o dispută asupra frontierelor interne? Prevestitorii de rău augur prezic sfârșitul spațiului Schengen?	133
III. 5. Primăvara Arabă, țapul ispășitor perfect pentru consolidarea spațiului de liberă circulație	136
III. 6. Ecouri ale Primăverii arabe: fenomenul migrațional iregular în Malta și Lampedusa și reforma Regulamentului Dublin	141

CAPITOLUL IV. Caracterul dual al securitizării frontierelor externe ale Uniunii Europene: garduri sau punți de legătură? O sinteză a practicilor de securizare incluzive și excluzive la frontierele sudice și estice ale Uniunii Europene..... 150

IV.1. Frontierele externe ale Uniunii europene: puncte de supraveghere și puncte de acces	150
IV.2. Nexul de securitate marocano-spaniol și <i>principiul permeabilității selective</i>	151
<i>IV.2.1. Metafora "Fortăreței Europa" și "Panopticon/Banopticon Europa"</i>	154
IV.3. Nexul de securitate greco-turcă, practici excluzive de securizare a frontierei	158
IV.4. Nexul de securitate UE-Rusia/Kaliningrad	159
<i>IV.4.1. Care este frontiera estică a Uniunii Europene și de ce trebuie securizată?</i>	161
<i>IV.4.2. Există o frontieră și între culturi?</i>	163
<i>IV.4.3. Amenințări care pândesc la frontiera estică a Uniunii Europene cu aluzie specială la frontiera dintre (UE-Rusia/Kaliningrad): o analiză cantitativă</i>	164
<i>IV.4.4. Kaliningrad -o scurtă introducere</i>	167

<i>IV.4.5. Instrumente financiare ale Uniunii Europene în Kaliningrad, măsuri incluzive</i>	178
<i>IV.4.5. Poziția și rolul oblast-ului Kaliningrad în contextul relațiilor de frontieră ruso-europene. Practici incluzive și excluzive</i>	181
CAPITOLUL V. Analiza tehnologiei de ultimă oră a UE în ceea ce privește controlul frontierelor externe, Programul Eurosur și Inițiativa Frontierelor Inteligente	193
V.1. Programul US-Visit și Frontierele Smart (Inteligente) Americane	193
V.2. Demistificarea Programului Eurosur și a Inițiativei Frontierelor Inteligente	196
V.3. Frontierele smart sunt orice, dar nu inteligente? Reticență și critică față de pachetul de frontieră al UE și EUROSUR	207
V.4. Scenarii viitoare legate de trenduri în materie de migrație și de securitate a frontierelor	213
<i>V.4.1. Un scenariu al probabilității</i>	<i>214</i>
<i>V.4.2. Un scenariu alternativ (negativ și pesimist)</i>	<i>216</i>
<i>V.4.3. Un scenariu de preferat (utopic)</i>	<i>217</i>
<i>V.4.4. Un scenariu al factorilor de risc și teoria lebedei negre</i>	<i>218</i>
CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI- Uniunea Europeană o „e-fortăreață” și o „comunitate îngrădită” în devenire?!	222
BIBLIOGRAFIE	227
ANEXE	256
LISTA FIGURILOR	
LISTA TABELELOR	
LISTA HĂRȚILOR	
LISTA ABREVIERILOR	

REZUMAT

Cuvinte cheie: securitizare, securitizarea migrației, continuum de securitate, Școala de la Copenhaga, Școala de la Paris, Eurosur, Inițiativa Frontierelor Inteligente, Frontex, Primăvara Arabă, frontieră incluzivă-excluzivă, Forăreața Europa, comunitate îngrădită.

Dacă l-am întreba pe omul secolului al XXI-lea¹ legat de percepția lui despre frontiere, acesta mai mult ca sigur că ar identifica acest concept cu o linie de demarcație spațială, o diviziune între teritorii, culturi, limbi, și sistemele politice și confesionale. Cu toate acestea, în cea mai mare parte a perioadei moderne timpurii, precum și în antichitate și Evul Mediu, frontierele nu au fost concepute ca linii drepte, delimitând teritorii și domenii politice. Răsfoind paginile istoriei dacă luăm exemplul *limes*-ului roman, clasică diviziune a civilizației romane de lumea barbară, aceasta mai degrabă reprezenta o zonă de contact difuză între teritoriile cucerite și cele care au rezistat invaziei, decât o linie clară de demarcație.²

Termenul de *frontieră* pare să fi câștigat în importanță odată cu apariția statelor suverane în secolele XVI-XVII, după dezvoltarea sistemului de state impus de pacea de la Westfalia, atunci când granițele au devenit mult mai vizibile și au început să fie luate în considerare și discutate în contextul diferitelor aspecte ale ideologiei de stat, fiind recunoscute și în tratatele internaționale.³

Apariția statului modern a adus cu sine dezvoltarea unor sisteme economice și politice de tip centru-periferie. Astăzi, însă, ne confruntăm cu o situație paradoxală, pe de o parte globalizarea⁴, iar pe de alta preocupările pentru securitate și terorism, care reafirmă importanța frontierelor fiecărui stat.

---

¹ A se vedea E. L. Mészáros, „Security Dimension of New EU External Communication: The Duplicity of Borders as Surveillance and Access Points”, în: I. Horga; A. Landuyt (eds), *Communicating the EU Policies beyond the Borders. Proposals for Constructive Neighbour Relations and the New EU's External Communication Strategy*, Oradea, Editura Universității din Oradea, 2013, pp. 209-212.

² M. Baramova, „Border Theories in Early Modern Europe”, în: *European History Online (EGO)*, published by the Institute of European History (IEG), Mainz, 2010, p. 1, <http://www.ieg-ego.eu/en/threads/crossroads/border-regions/maria-baramova-border-theories-in-early-modern-europe>, consultat la 7 Iulie 2014.

³ E. Brunnet-Jailly (ed.), *Borderlands: Comparing Border Security in North America and Europe*, Ottawa, University of Ottawa Press, 2007, p. IX.

⁴ Globalizarea pare să facă frontierele irelevante în multe feluri, transformându-le în niște structuri învechite și inutile, fiind de ajuns să ne uităm la faptul că problemele legate de comerț, migrație, mediu ori sănătate trec peste frontierele mai multor state.

Monitorizarea granițelor/frontierelor ridică întrebări importante de guvernare atât pentru cercetători cât și pentru actorii politici decidenți, care strigă după schimbări instituționale profunde și o reconceptualizare a percepției noastre legate de rolul simbolic și funcțional al frontierelor, zonelor de frontieră și al granițelor în ordinea internațională. Astfel, se poate afirma că, deși declarațiile sau previziunile unei lumi fără frontiere au devenit oarecum omniprezente în ultimele două decenii, frontierele de stat rămân una dintre cele caracteristicile esențiale și dintre cele mai vizibile ale sistemului internațional.

Datorită transformărilor politice din anii 1980 și '90, printre care amintim dezmembrarea Uniunii Sovietice și procesul integrării europene, frontierele Europei au trecut prin modificări majore. Colapsul regimului socialist în Europa de Est a redesenat continentul din punct de vedere geografic, politic, social și economic. În timp ce blocul sovietic se destrăma în est, în vest procesul integrării europene era în plină desfășurare. Actul Unic European din 1986 a pus bazele Pieței Unice Comune, stabilind totodată și libertatea de mișcare a persoanelor, bunurilor, capitalului și ale serviciilor, iar acordurile Schengen au abolit controlul vamal în interiorul spațiului Schengen, transferând controlul către frontierele externe. Căderea *cortinei de fier* a adus cu sine o deschidere a frontierelor, această iluzie a unor frontiere *soft* fiind însă imediat risipită de momentele Schengen și de Maastricht, care stabileau fortificarea acestor frontiere externe.

În perioada de după Războiul Rece am fost martori la crearea unui mediu de securitate complex și profund modificat, în care s-a făcut trecerea de la riscuri la amenințări, adică de la unicul risc al unor schimburi nucleare la amenințări multiple de insecuritate globală. În noul mileniu amenințările transnaționale au crescut, Europa Unită aflându-se sub o presiune constantă, fiind ținta grupurilor teroriste, a traficantilor de droguri, de arme și de persoane, precum și ale rețelelor de imigrație ilegală. Ca rezultat al acestor provocări și amenințări, frontierele Uniunii Europene au fost transformate în zone de securitate, unde instrumentele high-tech, aptitudinile profesionale de management și măsurile normative extinse au fost aplicate cu strictețe. Securitatea frontierelor a căpătat o importanță și mai mare după atacurile teroriste din Statele Unite ale Americii, ocupând un prim loc pe agendele elitelor politice atât la nivelul SUA, cât și la nivelul Uniunii Europene. După aceste evenimente Europa Unită s-a găsit față în față cu o provocare majoră, precum crearea unui mediu al securității cu frontiere întărite, o provocare care în această eră a comerțului liber și al globalizării trebuie să concureze cu fluxul transfrontalier intens al bunurilor și al persoanelor.

Politicile de securitizare ale frontierelor trebuie să permită personalului de securitate să identifice și să filtreze substanțele și persoanele periculoase din rândul a milioane de călători și de tone de mărfuri care traversează granițele zi cu zi, în special în marile regiuni transfrontaliere urbane. Prin urmare, se poate concluda că măsurile de gestionare ale frontierelor externe ale Uniunii Europene trebuie să onoreze un dublu obiectiv: de întărire a securității și de facilitare a mișcării persoanelor. Tocmai din această cauză, unul dintre obiectivele principale ale lucrării constă în dezvoltarea atât a practicilor *hard* cât și *soft* folosite de UE la frontierele sale externe, încercând reconcilierea modelului realist stato-centric și exclusiv al practicilor de frontieră cu necesitatea de a dezvolta o abordare incluzivă bazată pe cooperarea cu cei ce se află pe partea cealaltă a frontierei. Astfel, colosul european capătă o dublă caracteristică: pe de o parte încearcă să se distanțeze de lumea înconjurătoare, iar pe de altă parte dorește să se angajeze într-o politică de bună vecinătate, în vederea asigurării stabilității. Printre obiectivele lucrării se mai numără și analiza problematicii granițelor/frontierelor din perspectiva principalelor dimensiuni ale securității europene, văzută din punct de vedere al cauzalității, securitatea apărând ca declanșator și rezultat al modificării frontierelor. Lucrarea mai vizează investigarea tendințelor viitoare privind securitizarea Uniunii, preconizând o Europă Unită cu frontiere *soft* sau o Uniune de tip *e-fortăreață* (enclavă de securitate) cu frontiere *hard*, precum și explicarea dualității frontierelor externe ale UE (care pot fi în același timp și incluzive și excluzive).

Însă întrebarea principală la care dorim să dăm un răspuns în această lucrare a luat drept sursă de inspirație titlul faimosului roman al lui Henryk Sienkiewicz, laureat al premiului Nobel pentru literatură, și anume: „*Quo vadis*”. Europa Unită, o **e-fortăreață** și o comunitate îngrădită în devenire, ori o Europă ospitalieră și primitoare?⁵ Prin elucidarea acestei dileme dorim să dăm o prognoză cu privire la direcția către se îndreaptă UE în materie de securitate a frontierelor și de politica de migrație, subliniind că scenariul unei Europe de tip *e-fortăreață* este foarte posibil, scenariu care ar fi foarte periculos atât pentru tradiția umanitară și normativă europeană cât și pentru valorile drepturilor omului.⁶

Lucrarea pleacă de la anumite ipoteze prin care se dorește combaterea ideologiei mai multor cercetători, precum Jan Zielonka sau Chris Rumford, care preconizează o Europă cu

---

⁵ A se vedea E. L. Mészáros, „'Quo Vadis' United Europe: An E-Fortress in Becoming or the Promise Land 'Eldorado'”, în: *Analele Universității din Oradea, Seria Relații Internaționale și Studii Europene*, TOM IV, Oradea: Editura Universității din Oradea, 2012, p. 173.

⁶ H. Neisser, „European Migration Policy”, în: B. Gebrewold (ed.), *Africa and Fortress Europe: Threats and Opportunities*, Aldershot, Ashgate Publishing Limited, 2007, p. 140.

frontiere *soft*. Se dorește mutarea cercetării la un alt nivel, considerând conceptul de *Fortăreață Europa* ca fiind expirat și depășit, locul acestuia fiind luat de termenul de *e-fortăreață*, care, în loc de măsuri tradiționale de control al frontierelor, se va folosi de „garduri invizibile”, tehnologie cu microunde non-letale, dirijabile video echipate (și potențial armate) și noi tehnologii biometrice pentru asigurarea securității frontierelor externe ale UE.⁷

Jan Zielonka, în lucrarea cu titlul *How New Enlarged Borders Will Reshape the European Union* (2001), a subliniat că instalarea unor frontiere hard în UE va fi dificil, deoarece aceasta este o construcție fără frontiere definite. Zielonka chiar pune sub semnul întrebării utilitatea acestor frontiere fortificate, considerând problemele legate de crima transfrontalieră, contrabandă, migrația ilegală (considerate ca principalele argumente pentru ridicarea unor ziduri în jurul UE) ca fiind exagerate. În opinia sa stabilirea unor frontiere hard ar pune în pericol procesul extinderii europene, ducând mai degrabă la excludere decât la includere.⁸ În volumul *Europe as Empire* el ajunge la aceeași concluzie, militând pentru o Europă Unită cu frontiere soft și incluzive, atragând atenția cititorului asupra primejdiilor unor frontiere hard, care ar împiedica comerțul, alienând actuali și viitorii vecini, punând în pericol sistemul libertății occidentale existente.⁹ Zielonka sprijinea ideea unei Europe lărgite cu frontiere deschise în loc de unele rigide și neflexibile.

În percepția lui Chris Rumford colosul european a conștientizat că impunerea unor bariere întărite va crea, cel mai probabil, probleme, atât pentru țările membre UE de la periferie (confruntându-se cu insecuritate crescută dincolo de graniță), cât și pentru acei vecini care se află pe partea cealaltă a *cortinei de aur a bunăstării* (dezavantaje economice, reducerea modelelor istorice ale comerțului local, libera circulație a persoanelor). Astfel, UE a încercat ameliorarea acestor probleme prin creșterea oportunităților de relaționare cu statele non-membre, permițând un trafic transfrontalier localizat și de rutină.¹⁰ Pornind de la aceste opinii ne întrebăm dacă într-adevăr Uniunea Europeană ridică garduri și construiește ziduri la frontierele sale externe, acesta

---

⁷ A se vedea E. L. Mészáros, „'Quo Vadis' United Europe...”, pp. 173-175.

⁸ J. Zielonka, „How New Enlarged Borders Will Reshape the European Union”, în: *Journal of Common Market Studies*, Vol. 39, no. 3, 2001, pp. 508-526, http://econpapers.repec.org/article/blajcmkts/v_3a39_3ay_3a2001_3ai_3a3_3ap_3a507-536.htm, consultat la 4 Iunie 2014.

⁹ J. Zielonka, *Europe as Empire: The Nature of the Enlarged European Union*, New York, Oxford University Press, 2007, pp. 1-4.

¹⁰ C. Rumford, „Rethinking European Spaces: Territory, Borders, Governance”, în: *Comparative European Politics*, Vol. 4, 2006, p. 133, <http://europeanization.files.wordpress.com/2011/03/chris-rumford-2006.pdf>, consultat la 4 Iunie 2014.

fiind o reîntoarcere clară la percepțiile realiste, sau construiește poduri ce leagă culturi, îndreptându-și privirea spre practicile incluzive. Legat de această întrebare răspunsul nostru este unul ambivalent, considerând frontierele externe ale Uniunii ca fiind în același timp niște frontiere polițenești extrem de securizate, menite să oprească orice element potențial dăunător, dar și niște poduri economice al căror rol este acela de a reduce asimetriile economice enorme existente între Europa Unită și regiunile învecinate. Cu toate acestea, bazându-ne pe rezultatele cercetării empirice, concluzionăm că, indiferent de dimensiunea politicilor sale incluzive, frontierele externe ale Uniunii nu au tendința de *softening*, ci mai degrabă de *hardening*, contribuind la nașterea fenomenului de *e-fortăreață*, la transformarea ideii unei *Europe sans frontiers* într-un mit utopic și, totodată, și lansând ideea transformării Uniunii Europene într-o *comunitate îngrădită*,¹¹ o adevărată enclavă de securitate protejată de instrumente high-tech. Prin *comunitate îngrădită* înțelegem o dezvoltare rezidențială stabilită pe o zonă teritorială dens înconjurată de ziduri, garduri sau bariere naturale, cu acces restricționat printr-o intrare securizată, păzită de un personal profesional de securitate și profitând de tehnologii sofisticate și de dispozitive de supraveghere și control.¹²

Jan Zielonka, în lucrarea *Europe as Empire*, a ajuns la alte concluzii, afirmând că UE va rămâne, în final, cu zone de frontieră soft în locul liniilor de frontieră externă rigide prevăzute de Schengen, imaginând o *Europă labirint (maze Europe)*¹³ în loc de o Europă fortăreață. În opinia noastră, însă, în lumina amenințărilor curente de securitate, acest lucru este puțin probabil să se întâmple. Abundența unor baze de date existente¹⁴, precum și introducerea de noi tehnologii (Eurosur sau Inițiativa Frontierelor Inteligente) prin care se dorește transformarea monitorizării frontierelor într-un control 2.0, par să întărească această ipoteză.

În cadrul acestei teze vom încerca să descifrăm în primul rând concepte precum: *securitate, securitizare, graniță, frontieră, imigranți, refugiați, migrație legală și ilegală (iregulară)* etc., realizând totodată și o clasificare concisă a frontierelor, deoarece se consideră ca

---

¹¹ Gated community.

¹² A. Gruszczak, „The European Union a Gated Community: The Challenge of Good Security Governance”, Paper to the ECPR Fifth Pan-European Conference, Porto, 24-26 June 2010, pp. 1-2, <http://www.jhubc.it/ecpr-porto/virtualpaperroom/161.pdf>, consultat la 3 Ianuarie 2014.

¹³ În-un astfel de labirint, diferitele spații legale, economice, de securitate și culturale sunt susceptibile de a fi legate separat, cooperarea transfrontalieră va înflori, iar diviziunea interior/exterior se va estompa. În timp util frontierele UE vor fi cel mai probabil mai puțin teritoriale, fizice și mai puțin vizibile. Acestea nu vor arăta ca linii fortificate pe teren, ci ca zone în care oamenii și identitățile lor se amestecă. Cf. J. Zielonka, *Europe as Empire...*, p. 17.

¹⁴ Ca SIS, VIS sau Eurodac.

înainte de a vorbi despre subiectul propriu-zis al cercetării este absolut necesară clarificarea conceptelor cu care vom opera de-a lungul tezei.

Pe parcursul cercetării un accent deosebit va fi pus pe teoriile dezvoltate de reprezentanții Școlii de la Copenhaga, Barry Buzan și Ole Waever, fondatorii *teoriei de securitizare*, și pe paradigmele elaborate de reprezentanții Școlii de la Paris (sociologia politică internațională) condusă de Didier Bigo. O atenție aparte va fi acordată demistificării termenului de *securitate*, care constituie stâlpul pe care această analiză științifică se sprijină, însă în această teză vom promova a abordare non-tradițională a securității, care, spre deosebire de abordarea tradițională, care o lega de folosirea forței militare, evidențiază noi amenințări de ordine non-militară. De asemenea, și definițiile securității și ale amenințărilor de securitate în ceea ce privește frontierele au trecut prin modificări semnificative, alterând și funcționalitatea frontierelor, care nu mai sunt asociate cu războaiele, ci cu lupta împotriva crimei și altor amenințări de securitate, precum terorism și migrație iregulară.

După cum reiese și din titlul lucrării de cercetare, întreaga teză stă sub semnul dualității, pe de o parte vizând analiza nevoii de securitate a Uniunii, ce pune problema apariției frontierelor, iar pe altă parte securitatea apărând într-o altă ipostază, drept ca rezultat al apariției frontierelor. Această dualitate va fi descifrată folosindu-ne de prezentarea legăturii de cauzalitate promovată de empiricistul britanic David Hume, adică al relației dintre cauză și efect. Acest fenomen al cauzalității poate fi implementat în această lucrare deoarece, după căderea zidului Berlinului, reunificarea Germaniei și procesul extinderii europene, nevoia de securitate a creat noi frontiere pe bătrânul continent. În 1985 a fost semnat Acordul Schengen, care intrat în vigoare un deceniu mai târziu, a eliminat controalele la frontierele interne în cadrul zonei Schengen, transferând controlul la frontierele sale externe, astfel cum a observat Bort Eberhard „tocmai când cortina de fier a fost ridicată, aducând cu sine o deschidere a frontierelor, aceasta a devenit, sub auspiciile ”Europei 92” și Schengen, frontiera externă al UE, care a trebuit să fie întărită”¹⁵, securitatea apărând astfel, implicit, într-o altă ipostază, ca rezultat al apariției frontierelor.

Pentru a conferi lucrării un caracter practic, s-a ales realizarea a două studii de caz: unul de securitizare a migrației de la frontiera sudică a Uniunii, arătând că migrația a devenit o

---

¹⁵ E. Bort, „Mittleuropa: The Difficult Frontier”, în: E. Bort; M. Anderson (eds), *The Frontiers of Europe*, London, Pinter, 1998, p. 94.

problemă de securitate în Uniunea Europeană, fiind perceput ca și un *continuum de securitate* relaționat cu infracțiunile minore, crima organizată, traficul de droguri și terorism; al doilea, o sinteză a practicilor de securitizare incluzive și excluzive folosite la frontiera sudică și estică a UE. Considerăm că atât securitizarea migrației cât și cea a frontierelor reprezintă un rezultat al procesului integrării sau construcției europene, care s-a produs prin modificarea frontierelor, iar unul dintre motivele principale ale acestei integrări era securitatea. Securitizarea migrației și a frontierelor, precum și schimbările în politicile cu privire la frontiere și migrație, sunt consecințele unei *dileme de securitate interne a Schengen*, și ale dezvoltării unei identități europene aparte, care se deosebește de lumea exterioară. Procesul de formare a unei identități, a unei culturi de securitate europeană, joacă un rol important în formarea construcției europene. Conform acestei dileme Schengen, securitatea este percepută ca o condiție esențială pentru constituirea și extinderea libertății într-o anumită comunitate. Securitarea alimentează mai multă securitate, care, în cazul Comunității Europene, duce la transformarea politicilor în practici excluzive și represive menite să îndepărteze Uniunea Europeană de potențialele amenințări reale (sau doar percepute) venite din exterior.

Din dorința de a demonstra că Uniunea Europeană se transformă într-o comunitate îngrădită sau e-fortăreață, în ultima parte a cercetării vizăm analizarea celor mai noi tehnologii în ceea ce privește controlul migrației și al frontierelor externe prin prisma proiectului EUROSUR și al Inițiativei Frontierelor Inteligente (**Smart Border Initiative**), și, nu în ultimul rând, prezentarea unor scenarii de viitor pe baza unor domenii de cunoaștere identificate, în scopul de a evidenția tendințele care pot avea impact asupra securității frontierelor comunitare.

Dacă ne uităm la structura lucrării, aceasta este formată dintr-o parte introductivă, urmată de cinci capitole, finalizându-se cu concluzii și recomandări, respectiv bibliografie selectivă și anexe.

Baza tezei de doctorat (**primul capitol**) este dedicat delimitării conceptuale și al încadrării teoretice. Pentru demistificarea conceptelor de *securitate* și *securitizare* s-a ales *teoria constructivistă* și *sociologia politică internațională*, în cadrul acestora un accent deosebit fiind pus pe teoriile dezvoltate de reprezentanții Școlii de la Copenhaga și de reprezentanții Școlii de la Paris. În acest capitol vom dezbate modul în care fenomenul migrației a devenit o problemă de securitate în Uniunea Europeană, transformându-se într-un *continuum de securitate* ce asociază în mod deliberat imigrații ilegale și solicitanții de azil cu activitățile ilegale, ducând la necesitatea

securitizării migrației. Feedback-ul Europei Unite legate de fenomenul migrației și al securității cuprinde trei axe, printre care numărăm: politică de azil și de migrație comună, cooperare cu statele terțe și controale stricte la frontiere. Controalele stricte la frontiere semnifică cooperare pentru a spori controalele la frontierele externe în ceea ce privește creșterea eficienței supravegherii la frontierele statelor membre măsurată prin scăderea numărului imigranților. Imigrantul, străinul, adică *celălalt*, reprezintă o sursă de amenințare, un factor de neîncredere și de risc, devenind astfel un fel de *drac rezident* sau *rău rezident* (folosindu-ne de traducerea liberă al termenului anglo-saxon *resident evil* sau *folk evil*), care constituie o amenințare la adresa locurilor de muncă, locuinței, granițelor/frontierelor, identității culturale și suveranității naționale sau europene. Odată cu atacul de la 11.09.2001 această percepție a amenințării s-a întărit și mai mult, consolidând legătura dintre securitate și migrație, rezultând în *securitizarea migrației*.¹⁶

În cadrul primului capitol, pe lângă abordările teoretice, s-a realizat, de asemenea, și o analiză a discursurilor de securizare a migrației și a frontierelor, evidențiind retorica decidenților politici din țările de la frontiera sudică, cum ar fi Italia, Franța, Grecia, Spania care sunt mai predispuse la fluxuri de imigranți din cauza poziției lor geografice sau a legăturii istorice cu țări generatoare de migrație. Astfel, vor fi ilustrate concepte precum *salvarea de vieți*, *exodul biblic ai imigranților* și *retorica de urgență umanitară* folosite de către diferiții actori de securizare la nivel național sau european. Scopul este de a arăta cum această preocupare, de multe ori raportată în documentele europene de comunicare externă și în discursuri, a contribuit la politizarea migrației ilegale și a azilului, precum și la justificarea inițierii unor politici restrictive și măsuri de supraveghere întărite la frontierele externe, care intră în contradicție cu normele și valorile pe care se pretinde că este clădită Uniunea.

Cel de al doilea capitol este conceput ca o punte de legătură între diferitele părți ale lucrării, unde va fi descifrat acel caracter dual al securității, aceasta apărând în ipostaza de declanșator și de rezultat al modificării frontierelor Comunității Europene/Uniunii Europene, folosindu-ne de teoria cauzalității elaborată de David Hume și de principiul acțiunii și reacțiunii al lui Isaac Newton. Considerăm că nevoia de securitate contribuie la modificarea și la apariția unor frontiere noi, iar modificarea frontierelor (prin extinderi, procesul integrării europene, eliminarea frontierelor între statele membre ale Comunității/Uniunii Europene și crearea unei

---

¹⁶ B. Gebrewold, „Introduction Migration as a Transcontinental Challenge”, în: B. Gebrewold (ed.), *Africa and Fortress Europe*, Aldershot, Ashgate Publishing Limited, 2007, p. 10.

frontiere externe cu țările terțe) ca un contraefect ce contribuie la producerea altor preocupări de securitate în Uniunea Europeană, printre care amintim frica de imigranți ilegali, terorism, contrabandă, grupuri criminale, care cereau și justificau securitizarea sporită a frontierelor externe. Trebuie să menționăm însă, că aici nu vom realiza o analiză a extinderilor sau procesului de integrare europeană. În acest capitol obiectivul principal constă în contextualizarea politicilor europene de migrație și frontieră dintr-o perspectivă instituțională și istorică. Acest capitol se ocupă cu dimensiunea politică și instituțională al cadrului securitate-migrație-frontieră, parcurgând drumul de la căderea *Cortinei de Fier* și crearea spațiului Schengen până la Tratatul de la Lisabona.

Considerăm că această *cortină de fier*, sub auspiciile prevederilor centrate pe securitate ale Convenției Schengen și, mai târziu, Maastricht, s-a transformat într-o cortină sau *perdea de dantelă* (*lace curtain*), menită să excludă cetățenii aflați de cealaltă parte a frontierei. De aceea, în acest capitol vom acorda o atenție deosebită și analizei creării Agenției Europene pentru Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe ale statelor membre ale Uniunii Europene, Frontex și a bazelor de date pentru înregistrarea și monitorizarea imigranților precum Sistemul de Informații Schengen (SIS), Sistemul de Informații privind Vizele (VIS) și Sistemul Central European de Identificare Automată a Amprentelor (EURODAC), și acestea contribuind la transformarea controlului imigrației și al frontierelor într-un control 2.0.

Cel de-al *treilea capitol* prezintă unul dintre studiile de caz, și anume securitizarea migrației la frontiera sudică a Uniunii Europene, antrenată de Primăvara Arabă, depistând o legătură de cauzalitate între evenimentul-cauză a migrației și consolidarea spațiului de liberă circulație. Aducem la cunoștința cititorilor faptul că această analiză are limitele sale, deoarece aceasta nu va insista asupra detalierei amănunțite a revoltelor din Africa de Nord, aceste evenimente fiind considerate în acest studiu, ca și factori declanșatori, evenimente catalizatoare care au dus la efectele migratoare care au zguduit pilonii regimului european de frontiere.

Vom realiza o scurtă inițiere în fenomenul imigrației în UE și în teoriile migrației, va fi și o delimitare conceptuală și vom ridica voalul de deasupra cooperărilor existente privind acordurile de migrație și controlul la frontiere dintre UE și Africa. Totodată, vom realiza și o analiză cantitativă, axată pe numărul imigranților ilegali și al solicitanților de azil în UE. O atenție specială va fi acordată analizei politicii de migrație a Uniunii Europene din prisma *Noii abordări a UE în materie de migrație*. Această nouă abordare, adoptată în 2011, a fost un

rezultat al fenomenelor migratoare inițiate în contextul Primăverii Arabe, intitulată o politică “win-win”, și proclamată a fi o politică benefică pentru toți. Din aceste motive o vom examina din perspectivă critică, plecând de la premisa că principiile europene și politica reală al Uniunii nu se potrivesc întotdeauna. Aici se va lua în considerare și atitudinea cetățenilor și liderilor europeni față de fenomenul migrației. Vom parcurge mai multe statistici, în special cele furnizate de Eurobarometru, privind modul în care s-a schimbat percepția cetățenilor Comunității Europene față de imigranți de-a lungul anilor: după ce în anii ’70-’80 aceștia erau primiți cu brațele deschise, în prezent au ajuns la statutul de *persona non grata*. Nu excludem faptul că frica de migrație și nevoia întăririi sentimentului de securitate față de amenințările reale sau percepute venite din afară poate fi considerat ca unul dintre argumentele de bază împotriva viitoarelor extinderi ale UE, iar în sprijinul acestei afirmații este suficientă considerarea situației Turciei. La sfârșitul capitolului va fi descris și un eveniment migrator recent din 2013 de la țărmurile Maltei și ale Lampedusei, un alt caz de securitizare a migrației, pe care l-am perceput ca un ecou al Primăverii Arabe, contribuind la introducerea unor noi reforme, de această dată nu în spațiul Schengen, ci în Convenția Dublin.

După cum se poate observa, obiectivul principal constă în demonstrarea existenței cauzalității între fenomenul migrațional declanșat de Primăvara Arabă și reformele spațiului Schengen, considerând că gestionarea evenimentului de către statele membre (Franța și Italia) și instituțiile supranaționale ale UE se înscrie în scenariul securitizării migrației și a frontierelor, aceasta fiind un rezultat al modificării frontierelor Uniunii Europene și al *dilemei de securitate interne* a Schengen descifrată în capitolul anterior.

În *penultimul capitol*, cititorul se poate familiariza cu o sinteză a practicilor incluzive și excluzive folosite la frontierele sudice și estice ale Uniunii Europene, cu scopul de a evidenția caracterul dual al frontierelor, care sunt puncte de acces și puncte de supraveghere în același timp. Vom dezvălui măsurile incluzive (de includere) și excluzive (de excludere) de gestionare a frontierelor prin prezentarea pe scurt a trei studii de caz, și anume Ceuta și Melilla (ca parte a nexului de securitate marocano-spaniol); construirea unui gard de-a lungul râului Evros (parte a nexului de securitate greco-turc); Kaliningrad (parte a relațiilor de frontieră UE-Rusia). Deoarece cel de al treilea capitol este dedicat în întregime prezentării securitizării migrației de la frontierele sudice ale Uniunii, în această parte o mai mare atenție este dedicată descifrării măsurilor incluzive și excluzive de la frontiera estică prin prisma nexului de securitate UE-

Rusia/Kaliningrad. Ca și în capitolul precedent și aici vom realiza o analiză cantitativă, evidențiind amenințările care pândesc la frontiera estică a Uniunii Europene cu o aluzie specială la frontiera dintre UE-Rusia/Kaliningrad.

Cu scopul de a demonstra că UE se transformă într-o *e-fortăreață* sau o *comunitate îngrădită*, în ultimul pilon al cercetării am propus examinarea viabilității proiectului *EUROSUR* (*Sistemului European de Supraveghere a Frontierelor*) și al *Inițiativei Frontierelor Inteligente* (*Smart Border Initiative*)¹⁷ precum și prezentarea unor scenarii viitoare în scopul de a evidenția trenduri ce pot influența securitatea frontierelor Uniunii Europene.

Atât *EUROSUR* cât și *Inițiativa Frontierelor Inteligente* sunt orientate spre reducerea migrației ilegale și a amenințărilor teroriste, prin transformarea Mării Mediteraneene într-o zonă de supraveghere întărită, prin stabilirea uneiia dintre cele mai mari baze de date de amprente digitale din lume, precum și prin creșterea supravegherii tuturor pasagerilor care trec frontierele externe ale UE. După cum reiese din comunicatul Comisiei Europene către Parlamentul European și Consiliul de Miniștri, fluxurile de migrație la frontierele externe ale UE sunt în ascensiune și se estimează creșterea lor în următorii ani într-o manieră substanțială. Numai la nivelul frontierei aeriene se preconizează creșterea numărului de treceri de la 400 de milioane (date din 2009) la 720 de milioane în anul 2030. Rezolvarea acestei situații nu se mai poate realiza prin simpla angajare ai unor noi polițiști de frontieră, ci necesită o soluție mult mai complexă. Comisia crede că soluția constă în introducerea Sistemului european de supraveghere a frontierelor și al Inițiativei Frontierelor Inteligente. În opinia Comisiei acest *pachet smart* ar deschide calea spre o nouă generație de control a frontierelor, bazându-se pe tehnologii noi, mult mai eficiente.

Sistemului european de supraveghere a frontierelor promite supraveghere sporită a frontierelor terestre și maritime ale Uniunii, folosind o gamă largă de tehnologii noi, inclusiv drone (vehicule aeriene fără pilot), senzori off-shore și sisteme de localizare prin satelit. Pachetul frontierelor smart are două componente, preconizând crearea unui *sistem de intrare și ieșire* (entry and exit system) precum și al unui *Programul de Înregistrare a Călătorilor* (Registered Traveller Programme). Primul ar înregistra circulația persoanelor care intră și ies în spațiul

---

¹⁷ European Commission, Communication from the Commission to the European Parliament and the Council, „Smart Borders - Options and the Way Ahead”, *Official Journal of the European Union*, Brussels, 25.10.2011, COM(2011) 680 final, 25.10.2011, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0680:FIN:EN:PDF>, consultat la 1 August 2012.

Schengen, extinzând controalele biometrice de identificare tuturor cetățenilor non-UE (inclusiv cele care nu fac în prezent obiectul vizelor), cu scopul de a ajuta polițiștii de frontieră să identifice acele persoane care au depășit termenul legal de permisiune pentru ședere.¹⁸ Din moment ce astfel de controale biometrice la toate granițele vor duce la linii semnificativ mai lungi de așteptare, crearea sistemului de intrare și ieșire este legată de stabilirea unui program de înregistrare a călătorilor care ar permite ca persoanele pre-verificate care nu prezintă un risc de securitate vor putea trece granițele mult mai repede decât omologii lor neînregistrați.

Suntem, însă, destul de sceptici cu privire la această inițiativă, deoarece există deja unele critici articulate la adresa acesteia, fiind considerată un proiect scump și ineficient, a cărui introducere nu este fondată pe o nevoie socială presantă, o copie slabă a programelor americane US-VISIT și SBINET și, nu în ultimul rând, un rezultat al insistențelor grupurilor de interese din industria de securitate. Introducerea informațiilor personale, precum și schimbul de date personale cu state terțe sau agenții, ar putea avea ca rezultat, în viitor, violarea protecției datelor personale. Din această cauză se consideră necesară abordarea acestor propuneri Europene legate de supravegherea frontierelor atât din perspectiva migrației, cât și din cea a protecției datelor. Acesta se va concentra pe impactul inițiativelor legate de dreptul refugiaților și pe modul în care UE se pregătește să răspundă fenomenului migrației ilegale, punând în lumină, în același timp, impactul măsurilor de supraveghere preconizate cu privire la dreptul la confidențialitatea datelor.

Pe lângă analizarea pachetului smart al Uniunii Europene, în această ultimă parte a lucrării vom prezenta câteva scenarii viitoare legate de trenduri în materie de migrație și de securitate a frontierelor. În acest cadru se vor prezenta patru scenarii:

1. *Un scenariu al probabilității*, care ne arată imaginea unei Europe Unite fără schimbări politice, economice și demografice majore, politicile europene legate de securitatea frontierelor și de abordarea migrației rămânând consecvente;
2. *Un scenariu alternativ (negativ și pesimist)*, în care, datorită unor factori precum declinul economic și/sau colapsul zonei euro, conflicte violente, îmbătrânirea populației în lumea dezvoltată, vor duce la reinstalarea frontierelor în interiorul zonei Schengen, precum și la restricționarea canalelor migrației legale;

---

¹⁸ În perspectiva autorităților europene fenomenul migrației ilegale în cea mai mare parte este cauzat de persoanele (rezidenți ai statelor terțe) care intră legal pe teritoriul Uniunii, însă apoi depășesc termenul legal de permisiune pentru ședere.

3. *Un scenariu de preferat (utopic)*, intitulat *frontiero-utopie*, care impune întreprinderea unor măsuri politice drastice sau ieșite din comun în domenii precum migrația sau protecția granițelor/frontierelor, atenția europeană fiind îndreptată spre libertățile și drepturile omului în locul preocupărilor legate de securitate;
4. *Un scenariu al factorilor de risc și teoria lebedei negre*, care vizează introducerea unor factori imprevizibili, presupunând o divergență față de trendurile actuale. În consecință, datorită vidurilor create, frontierele Uniunii Europene pot deveni permeabile. Într-o astfel de ipostază mișcarea persoanelor este de necontrolat, iar crima organizată transnațională și contrabanda înfloresc.

Partea de concluzii cuprinde principalele rezultate ale cercetării și niște recomandări pentru factori de decizie din Uniunea Europeană cu privire la gestionarea viitoare a frontierelor și a migrației.

Bibliografia cuprinde atât surse primare (documente oficiale ale Uniunii Europene, interviuri, discursuri, articole de presă online) cât și surse secundare (volume, articole în volume editate, articole electronice) și s-a încercat consultarea celor mai actuale publicații în domeniul de cercetare.

După cum reiese din rândurile de mai sus, problema frontierelor și a securității a făcut subiectul mai multor dezbateri, reprezentând o preocupare a mai multor cercetători, însă nici una dintre sursele consultate de noi până în acest moment nu a abordat problematica din această perspectivă a dualității. Caracterul novator al lucrării constă tocmai în această dualitate, întregul studiu de cercetare fiind analizat din perspectiva cauzalității (securitatea apărând ca declanșator și rezultat al modificării frontierelor), și în faptul că dorește să dea o prognoză despre direcția în care se îndreaptă UE și nu o descriere istorică a securitizării frontierelor și a politicii de migrație. În reflecția noastră atât securitizarea migrației, cât și a frontierelor, sunt rezultate ale integrării europene și ale modificării frontierelor și ale dilemei interne de securitate a Schengen. Nu a putut fi găsită o asemenea abordare în nici una dintre sursele consultate de până acum.

Prin urmare, fiind în proprietatea acestor informații și după parcurgerea propriu-zisă a lucrării, este lăsat la competența cititorilor să decidă dacă cercetarea și-a realizat toate obiectivele propuse și dacă are într-adevăr un caracter inovativ aducând ceva nou domeniului cercetării frontierelor și a securității.

BIBLIOGRAFIE SELECTIVĂ

DOCUMENTE OFICIALE

- Commission of the European Communities, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, „Examining the Creation of a European Border Surveillance System (EUROSUR)”, COM(2008) 68, 13 February 2008, http://europa.eu/legislation_summaries/justice_freedom_security/free_movement_of_persons_asylum_immigration/114579_en.htm, consultat la 20 Septembrie 2012.
- Commission of the European Communities, Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions, „Preparing the Next Steps in Border Management in the European Union”, *Official Journal of the European Union*, COM (2008) 69 final, 13 February 2008, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2008:0069:FIN:EN:PDF>, consultat la 5 Iunie 2014.
- Commission of the European Communities, *Euro-Barometer* 1, Brussels, July 1974, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb1/eb1_en.pdf, p. 23, consultat la 29 Mai 2013.
- Commission of the European Communities, *Eurobarometer* 34, *Public Opinion in the European Community*, December 1990, p. 77, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb34/eb34_en.pdf, consultat la 29 Mai 2013.
- Commission of the European Communities, *Eurobarometer* 38, *Public Opinion in the European Community*, December 1992, p. 44, http://ec.europa.eu/public_opinion/archives/eb/eb38/eb38_en.pdf, consultat la 28 Mai 2013.
- Commission of the European Communities, „Proposal for a Regulation of the European Parliament and the Council concerning the Visa information System (VIS) and the Exchange of Data between Member States on Short-stay Visas”, Brussels, 28.12.2004 COM (2004) 835 final, 2004/0287 (COD), http://www.europarl.europa.eu/registre/docs_autres_institutions/commission_europeenne/com/2004/0835/COM_COM%282004%290835_EN.pdf, consultat la 8 Iulie 2014.
- European Commission. “Communication from the Commission to the European Parliament and the Council. Smart Borders - Options and the Way Ahead”, *Official Journal of the European Union*, Brussels, 25.10.2011, COM(2011) 680 final, 25.10.2011, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0680:FIN:EN:PDF>, consultat la 1 August 2012.

- European Commission. “Communication from the Commission to the European Parliament, the Council, the European Economic and Social Committee and the Committee of the Regions. A Dialogue for Migration, Mobility and Security with the Southern Mediterranean Countries”, *Official Journal of the European Union*, COM (2011) 292 final, 24.5.2011, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2011:0292:FIN:EN:PDF>, consultat la 16 Mai 2013.
- Frontex European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union, „The Eastern Borders Risk Analysis Network Annual Overview 2011”, Warsaw, October 2011, http://www.frontex.europa.eu/assets/Attachments_News/eb_ran_annual_overview_2011_for_public_release.pdf, consultat la 1 August 2013.
- „The Schengen Acquis - Convention Implementing the Schengen Agreement of 14 June 1985 between the Governments of the States of the Benelux Economic Union, the Federal Republic of Germany and the French Republic on the Gradual Abolition of Checks at their Common Borders”, în: *Official Journal*, 22/09/2000 P. 0019 – 0062, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:42000A0922%2802%29:en:HTML>, consultat la 5 Mai 2014.

RAPOARTE, DISCURSURI, INTERVIURI

- A. D. F., Maroni, „Ci aspettiamo trentamila arrivi, in *Il Messaggero*, Interviste - Ministro Roberto Maroni” [Așteptăm treizeci de mii de sosiri, în *Il Messaggero*, Interviu - Ministrul Roberto Maroni], 30 July 2008, http://www.interno.gov.it/mininterno/export/sites/default/it/sezioni/sala_stampa/interviste/Interviste/2100_500_ministro/0982_2008_07_30_intervista_maroni_al_messaggero.html_767715713.html, consultat la 30 August 2013.
- Hayes, Ben; Vermeulen, Mathias, „Borderline, The EU's New Border Surveillance Initiatives. Assessing the Costs and Fundamental Rights Implications of EUROSUR and the “Smart Borders” Proposals”, A Study of the Heinrich Böll Foundation, Berlin, June 2012, pp. 1-83, <http://www.boell.de/en/content/borderline-eus-new-border-surveillance-initiatives>, consultat la 25 Septembrie 2012.
- United States Government Accountability Office, „Homeland Security: US-VISIT Pilot Evaluations Offer Limited Understanding of Air Exit Options”, Report to Congressional Committees, August 2010, pp. 1-82, <http://www.gao.gov/products/GAO-10-860>, consultat la 20 Septembrie 2012.

ARTICOLE DE PRESĂ ONLINE

- Abrahams, Jessica, „Malta Needs EU Help to Cope with Its Immigration Crisis,” în: *The Guardian*, 4 August 2013, <http://www.theguardian.com/commentisfree/2013/aug/04/malta-needs-eu-help-immigration-crisis>, consultat la 10 Martie 2014.

- Agazzi, Isolda, „Young Tunisians look beyond Switzerland”, în: *Swissinfo.ch*, 28 February 2011, <http://www.swissinfo.ch/eng/young-tunisians-look-beyond-switzerland/29606030>, consultat la 18 Martie 2012.
- Donadio, Rachel, „Italy Lashes Out at European Union over Immigrants”, în: *The New York Times*, 11 Aprilie 2011, http://www.nytimes.com/2011/04/12/world/europe/12italy.html?_r=1, consultat la 1 Aprilie 2012.
- Mara, Darren, „Germany tells Italy to Solve Its Own Problems in Tunisian Refugee Raw”, în: *Deutsche Welle*, <http://www.dw-world.com/dw/article/0,,14980272,00.html>, 10 April 2011, consultat la 1 Aprilie 2012.
- Montefiori, Stefano, „Italia e Francia alla UE: cambiare Schengen” [Italia și Franța către UE: schimbarea Schengen], în: *Il Corriere della Sera*, 27 Aprilie 2011, http://archiviostorico.corriere.it/2011/aprile/27/Italia_Francia_alla_cambiare_Schengen_co_8_110427021.shtml, consultat la 12 Aprilie 2012.

VOLUME

- Anderson, Malcolm; Bort, Eberhard, *The Frontiers of the European Union*, Houndmills, Palgrave Macmillan, 2001, 235p.
- Anderson, Malcolm, *Frontiers. Territory and State Formation in the Modern World*, Cambridge, Polity Press, 1996, 255p.
- Bărbulescu, Iordan Gheorghe; Răpan, Daniela, *Dicționar explicativ trilingv al Uniunii Europene. Trilingual Dictionary of the European Union. Dictionnaire explicatif trilingue de l'Union europeenne*, Iași, Polirom, 2009, 801p.
- Bourbeau, Philippe, *The Securitization of Migration. A Study of Movement and Order*, London, New York, Routledge, 2011, 166p.
- Brager, Bruce L., *The Iron Curtain. The Cold War in Europe*, Philadelphia, Chelsea House Publishers, 2004, 162p.
- Broeders, Dennis, *Breaking Down Anonymity. Digital Surveillance of Illegal Migrants in Germany and the Netherlands*, Amsterdam, Amsterdam University Press, 2009, 230p.
- Brouwer, Evelien, *Digital Borders and Real Rights. Effective Remedies for Third-Country Nationals in the Schengen Information System*, Leiden, Boston, Martinus Nijhoff Publishers, 2008, 566p.
- Brunnet-Jailly, Emmanuel (ed.), *Borderlands: Comparing border security in North America and Europe*, Ottawa, University of Ottawa Press, 2007, 393p.
- Buzan, Barry; Hansen, Lene, *The Evolution of International Security Studies*, New York, Cambridge University Press, 2009, XVI, 384p.
- Buzan, Barry, *People, States and Fear: An Agenda for International Security Studies in the Post Cold War Era*, Colchester, ECPR Press, 2009, Second Edition, 318p.
- Buzan, Barry; Waever, Ole; Wilde, Jaap de, *Security: A New Framework for Analysis*, London, Lynne Rienner Publisher, 1998, 239p.
- Golunov, Serghei, *EU-Russian Border Security: Challenges, (Mis)Perceptions and Responses*, Abingdon, New York, Routledge, 2013, 185p.

- Münster, Rens van, *Securitizing Immigration. The Politics of Risk in the EU*, New York, Palgrave Macmillan, 2009, 177p.
- Peoples, Columba; Vaughan-Williams, Nick, *Critical Security Studies: An Introduction*, London, New York, Routledge, 2010, 182p.

ARTICOLE ȘTIINȚIFICE ÎN VOLUME EDITATE

- Andersen, Stine, „Non-Binding Peer Evaluation within an Area of Freedom, Security and Justice”, în: Ronald L. Holzacher; Paul Luif (eds), *Freedom, Security and Justice in the European Union. Internal and External Dimensions of Increased Cooperation after the Lisbon Treaty*, New York, Springer, 2014, pp. 29-49.
- Baldaccini, Anneliese, „Extraterritorial Border Controls in the EU: The Role of Frontex în Opreations at Sea”, în: Bernard Ryan; Valsamis Mitsilegas (eds), *Extraterritorial Immigration Control. Legal Challenges*, Leiden, Boston, Martinus Nijhoff Pulishers, 2010, pp. 229-257.
- Balzacq, Thierry; Bigo, Didier; Carrera, Sergio; Guild, Elspeth, „The Treaty of Prüm and EC Treaty: Two Competing Models for EU Internal Security”, în: Thierry Balzacq; Sergio Carrera (eds), *Security versus Freedom? A Challenge for Europe's Future*, Aldershot, Ashgate Publishing Limited, 2006, pp. 115-137.
- Balzacq, Thierry, „Constructivism and Securitization Studies”, în: Myriam Dunn Cavelty; Victor Mauer (eds), *The Routledge Handbook of Security Studies*, London, New York, Routledge, 2010, pp. 56-73.
- Bigo, Didier, „Frontier Controls in the European Union: Who Is in Control”, în: Didier Bigo; Elspeth Guild (eds), *Controlling Frontiers. Free Movement into and within Europe*, Aldershot, Ashgate Publishing Limited, 2005, pp. 49-100.
- Bigo, Didier „Globalized (in)Security: the Field and the Ban-opticon, în: Didier Bigo; Anastassia Tsoukala (eds), *Terror, Insecurity and Liberty. Illegal Practices of Liberal Regimes*, Abingdon: Routledge, 2008, pp. 10-49.
- Bigo, Didier; Guild, Elspeth, „Policing at a Distance: Schengen Visa Policies”, în: Didier Bigo; Elspeth Guild (eds), *Controlling Frontiers: Free Movement into and within Europe*, Aldershot, Ashgate Publishing Company, 2005, pp. 233-264.
- Bigo, Didier, „International Political Sociology”, în: Paul D. Williams (ed.), *Security Studies: An Introduction*, Abingdon, Oxon, Routledge, 2008, pp. 116-129.
- Gebrewold, Belachew, „Migration Theories and African Migration to Europe”, în: Belachew Gebrewold (ed.), *Africa and Fortress Europe: Threats and Opportunities*, Aldershot, Ashgate Publication, 2007, pp. 85-107.
- Haddad, Emma, „Danger Happens at the Border”, în: Prem Kumar Rajaram; Carl Grundy Warr (eds), *Borderscapes Hidden Geographies and Politics at Territory's Edge*, Minneapolis, London, University of Minnesota Press, 2007, pp. 119-137.
- Holzacher, Ronald L.; Luif, Paul, „Introduction: Freedom, Security and Justice after Lisbon”, în: Ronald L. Holzacher; Paul Luif (eds), *Freedom, Security and Justice in the European Union. Internal and External Dimensions of Increased Cooperation after the Lisbon Treaty*, New York, Springer, 2014, pp. 1-13.

- Horga, Ioan; Landuyt, Ariane, „Communicating the EU Policies beyond the/Its Borders”, în: Ioan Horga; Ariane Landuyt (eds), *Communicating the EU Policies beyond the Borders. Proposals for Constructive Neighbour Relations and the New EU's External Communication Strategy*, Oradea, Editura Universității din Oradea, 2013, pp. 5-23.
- Houtum, Henk van; Pijpers, Roos „The European Community as a Gated Community: Between Security and Selective Access”, în: James Wesley Scott (ed.), *EU Enlargement, Region Building and Shifting Borders of Inclusion and Exclusion*, Aldershot, Ashgate, 2006, pp. 53-63.
- McDonald, Matt, „Constructivism”, în: Paul D. Williams (ed.), *Security Studies. An Introduction*, Abingdon, Routledge, 2008, pp. 59-72
- Tsoukala, Anastassia, „Looking at Migrants as Enemies”, în: Didier Bigo; Elspeth Guild (eds), *Controlling Frontiers. Free Movement into and within Europe*, Aldershot, Ashgate, 2005, pp. 161-193.
- Waever, Ole, „Securitization and Desecuritization”, în: Ronnie D. Lipschutz (ed.), *On Security*, New York, Columbia University Press, 1995, pp. 46-86.

ARTICOLE ELECTRONICE

- Brie, Mircea; Horga, Ioan, „The European Union External Border: An Epistemological Approach”, în: *Romanian Review on Political Geography*, 11th year, no. 1, 2009, pp. 15-31, http://rrgp.uoradea.ro/art/2009-1/03_OK_Brie&Horga.pdf, consultat la 7 Iunie 2014.
- Campesi, Giuseppe, „The Arab Spring and the Crisis of the European Border Regime: Manufacturing Emergency in the Lampedusa Crisis”, în: *EUI Working Papers RSCAS 2011/59*, Robert Schuman Centre for Advanced Studies Mediterranean Programme, 2011, pp. 1-30, <http://cadmus.eui.eu/handle/1814/19375>, consultat la 30 August 2013
- Carrera, Serio; Guild, Elspeth; Merlino, Massimo; Parkin, Joanna „A Race Against Solidarity the Schengen Regime and the Franco-Italian Affair”, în: *CEPS Liberty and Security in Europe*, April 2011, pp. 1-30, <http://www.ceps.eu/book/race-against-solidarity-schengen-regime-and-franco-italian-affair>, consultat la 20 Martie 2012.
- C.A.S.E. Collective, „Critical Approaches to Security In Europe: A Networked Manifesto”, în: *Security Dialogue*, Vol. 37, no. 4, December 2006, pp. 443-487, <http://apps.eui.eu/Personal/Researchers/bueger/Documents/Case%20manifesto%20as%20published.pdf>, consultat la 13 Octombrie 2013.
- Ceccorulli, Michela, „Migration as a Security Threat: Internal and External Dynamics in the European Union”, în: *Garnet Working Paper*, no. 65/09, April 2009, pp. 1-30, <http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/garnet/workingpapers/6509.pdf>, consultat la 29 August 2013.
- Ceccorulli, Michela, „Saving the Lives’: Analysis of a Discourse on Irregular Migration in the Mediterranean”, în: *EU Grasp Working Paper*, no. 27, December 2011, pp. 1-26, <http://www.eugrasp.eu/wp-content/uploads/2012/01/EU-GRASPworkingpaper27.pdf>, (linkul nu mai este funcțional), consultat la 29 August 2013.
- Gruszczak, Artur, „The European Union a Gated Community: The Challenge of Good Security Governance”, Paper to the ECPR Fifth Pan-European Conference, Porto, 24-26 June 2010,

- pp. 1-24, <http://www.jhubc.it/ecpr-porto/virtualpaperroom/161.pdf>, consultat la 3 Ianuarie 2014.
- Gruszczak, Artur, „The Securitization of the Eastern Borders of the European Union: Walls or Bridges”, Paper to the UACES 40th Annual Conference *Exchanging Ideas on Europe: Europe at a Crossroads*, Bruges, 6-8 September, 2010, pp. 1-27, <http://www.uaces.org/documents/papers/1001/gruszczak.pdf>, consultat la 13 Octombrie 2013.
- Houtum, Henk van; Scott, James, „Boundaries and the Europeanisation of Space: The EU, Integration and Evolving Theoretical Perspectives on Borders”, în: *EXLINEA State of Art Report*, Berlin, Nijmegen, December 2005, pp. 1-28, <http://www.ctc.ee/implemented-projects/border-research-exlinea>, consultat la 4 Mai 2014.
- Huysmans, Jef, „The European Union and the Securitization of Migration”, în: *Journal of Common Market Studies*, Vol. 38, no. 5, 2000, pp. 751-777, <http://onlinelibrary.wiley.com/doi/10.1111/1468-5965.00263/pdf>, consultat la 27 August 2013
- Zaiotti, Ruben, „The Beginning of the End? The Italo-French Row over Schengen and the Lessons of Past Crisis for the Future of Border Free Europe”, în: *European Union Centre of Excellence (EUCE), Dalhousie University, Occasional Paper*, no. 12, June 2011, pp. 1-28, http://www.academia.edu/1591178/_The_Beginning_of_the_End_The_Italo-French_Row_over_Schengen_and_the_Lessons_of_Past_Crises_for_the_Future_of_Border_Free_Europe_, consultat la 31 August 2013.